INSTYTUT KULTURY AUSTRIACKIEJ
w Warszawie

INSTYTUT
TEORII LITERATURY, TEATRU I FILMU
Uniwersytetu Łódzkiego

Wieczór Teatralny

w 150 lecie

prapremiery polskiej

na scenie Teatru Narodowego w Warszawie

CHŁOPA MILIONOWEGO CZYLI DZIEWCZYNY ZE ŚWIATA CZAROWNEGO

Ferdynanda Raimunda

1829 - 26 XI - 1979

Wieczór teatralny odbędzie się w Instytucie Kultury Austriackiej
w Warszawie, ul. Próżna 8
26 XI 1979 roku, godz. 17.00

Sto pięćdziesiąt lat temu, 26 XI 1829, w trzy lata po prapremierze wiedeńskiej w Leopoldstaedtertheater, odbyła się w sławnym Teatrze Narodowym w Warszawie prapremiera polska melodramy alegorycznej pt. ,,Chłop milionowy czyli Dziewczyna ze świata czarownego" Ferdynanda Raimunda. Przekładu dokonał Józef Damse, aktor polskiej sceny narodowej. Tłumacz i odtwórca jednej z ról stworzył rzecz wielce oryginalną, transponował na polską scenę i upowszechnił na lat wiele raimundowską ,,Aschenlied", nadając jej postać kupletowej ,,Miotełki"; stąd reprodukcja Raimunda – aktora w roli Aschenmanna i J. N. Nowakowskiego jako pierwszego i największego miotlarza. Upamiętniając tamten wieczór teatralny, który zapoczątkował błyskotliwą i długą karierę tej sztuki na scenach polskich, godzi się przypomnieć za pośrednictwem reprodukcji dwóch kart tytułowych szczególną recepcję dramy Raimunda w Polsce. ,,Chłop milionowy" ukazuje się w języku polskim wcześniej niż w kraju ojczystym Autora; Ferdynand Raimund (zm. 1836) nie doczekał się za życia edycji książkowej żadnego ze swoich dramatów na niemieckim obszarze językowym.

Organizując dzisiejszy wieczór oddajemy hołd naszym świetnym poprzednikom i przedłużamy wciąż żywe związki kulturalne, łączące polską scenę z austriackim życiem teatralnym.

*

Vor genau 150 Jahren, am 26. November 1829, drei Jahre nach der Urauf führung am Leopoldstädtertheater in Wien, fand die polnische Premiere von Ferdinand Raimunds Zaubermärchen ,,Das Mädchen aus der Feenwelt oder Der Bauer als Millionär am Teatr Narodowy in Warschau statt. Das Theaterstück wurde von Josef Damse übersetzt, der auch ein Schauspieler im Nationaltheater war. Er, der auch in einer der Rollen des Stückes auftrat, schuf hier eine originelle Uebertragung Raimunds ,,Aschenlied" und verbreitete sie in der Form von Couplet als ,,Besenlied". Aus dieser Zeit stammt die Reproduktion Raimunds in der Rolle des Aschenmannes und J. N. Nowakowski als erster und bester Darsteller des ,,Besenmannes" auf polnischen Bühnen.

Im Gedenken an jene Uraufführung, die der Beginn einer blitzartigen und langjährigen Karriere des Theaterstückes auf polnischen Bühnen war, soll auch auf die besondere Beliebtheit von Raimunds Zaubermärchen in Polen an Hand von zwei Titelblättern hingewiesen werden. ,,Der Bauer als Millionär" erscheint in Polen früher im Druck als in der Heimat des Dichters (er starb 1836). Im deutschsprachigen Raum erschien keines seiner Werke im Buchform während der Lebenszeit Raimunds.

Mit der heutigen Veranstaltung gedenken wir dieser berühmten Persoenlichkeiten und wollen so die stets fortwirkenden kulturellen Beziehungen der polnischen Bühne mit dem oesterreichischen Theaterleben verlängern.

PROGRAM WIECZORU

Prof. dr habil. Stanisław Kaszyński
Wokół warszawskiej premiery „Chłopa milionowego..." F. Raimunda

Mgr Henryk Rogacki
Z dziejów recepcji sztuk F. Raimunda w Polsce

Zespół aktorów Teatru Nowego z Łodzi

zaprezentuje

Fragment melodramy

CHŁOP MILIONOWY

Reżyseria — Kazimierz Dejmek

Asystent reżysera — Stanisław Szymczyk

Tekst narracji, przekład i wybór „Miotełek"
Stanisław Kaszyński

Scenografia — Iwona Zaborowska

Opracowanie muzyczne melodii J. Drechslera
Anna Płoszaj

Obsada

Fortunat Korzonek
alias Chłop milionowy — Bogdan Baer

Wawrzynek, jego sługa — Grzegorz Potocki

Młodość — Barbara Dziekan

Starość — Ludwik Benoit

oraz

Jerzy Chojnowski, Adam Gwara, Krzysztof Leszczyński
Bogusław Semiotuk

SERDECZNIE ZAPRASZAMY
HERZLICH WILLKOMMEN

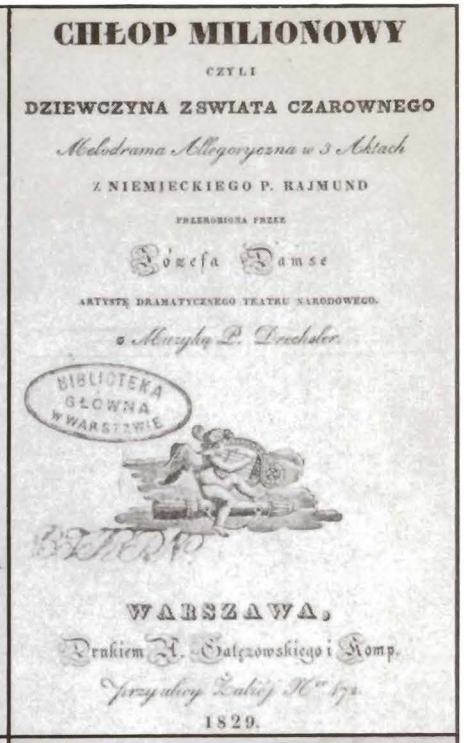
CHŁOP MILIONOWY
CZYLI
DZIEWCZYNA ZSWIATA CZAROWNEGO
Melodrama Allegoryczna w 3 Aktach
Z NIEMIECKIEGO P. RAJMUND
PRZEROBIONA PRZEZ
Józefa Damse
ARTYSTĘ DRAMATYCZNEGO TEATRU NARODOWEGO.
z Muzyką P. Drechsler.
WARSZAWA,
Drukiem A. Gałęzowskiego i Komp.
przy ulicy Zalicj No 172.
1829.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA W WARSZAWIE

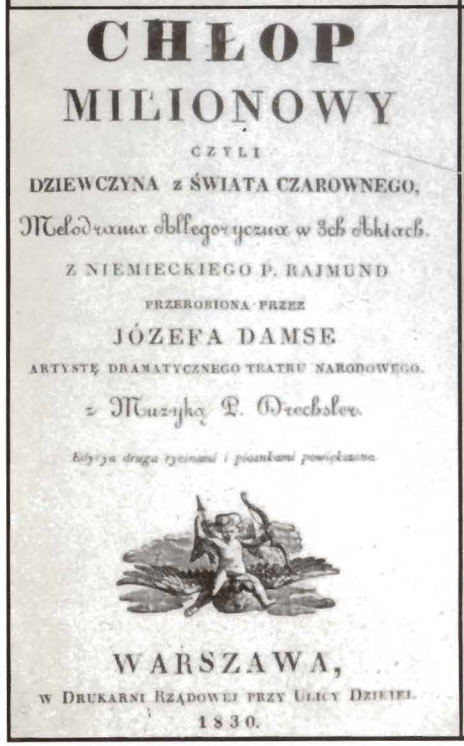
CHŁOP
MILIONOWY
CZYLI
DZIEWCZYNA z ŚWIATA CZAROWNEGO,
Melodrama Allegoryczna w 3ch Aktach.
Z NIEMIECKIEGO P. RAJMUND
PRZEROBIONA PRZEZ
JÓZEFA DAMSE
ARTYSTĘ DRAMATYCZNEGO TEATRU NARODOWEGO.
z Muzyką P. Drechsler.
Edycya druga rycinami i piosnkami powiększona.
WARSZAWA,
w Drukarni Rządowej przy Ulicy Dzikiej.
1830.

NOTA BIBLIOGRAFICZNA

Reprodukcja obwoluty: Miotełki Nowakowskiego z melodramy „Chłop milionowy". Warszawa 1830, Litografia T. M. Wemmera. Rys. na kamieniu Jan Nepomucen Lewicki.
Teka zawiera 10 litografii czarno-białych lub ręcznie kolorowanych. Piękny komplet kolorowany w Muzeum Teatralnym w Warszawie. Syg. MT III/1–10. Barwna reprodukcja „Miotełki 5" pochodzi z tego zbioru.

Litografia z postacią Jana Nepomucena Nowakowskiego jako „Miotlarza" pochodzi z pierwszego wydania „Chłopa milionowego", Warszawa 1829.

Ferdynand Raimund jako „Aschenmann". Litografia, Józef Kriehuber wg rysunku Moritza von Schwind.
Przedruk z: Otto Rommel, Die Alt – Wiener Volkskomoedie..., Wien 1952.

Reprodukcja kart tytułowych polskich edycji "Chłopa milionowego" ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

Opracowanie wydawnicze
MICHAŁ KUNA
Nadzór techniczny
KRZYSZTOF SUSKIEWICZ
Druk
Graficzna Pracownia Doświadczalna ZPAP
Łódź 1979
Zamówienie 1366-250-A-8/2794